Balio Sruogos laiškas Valerijai Čiurlionytei, 1916-04, Petrogradas

Išguitas

Išguitas

Šiandie ir aš savo bėdiną buitį bevargdams pajutau pavasarį – saulė taip skaisti, konvalijos daržely pražydo, žibutės palei šilą jau senai mėlynuoja.

Visas virpėdamas vakaro laukiu. O sulaukęs nubloškiau velniop visas knygas, pasinėriau godelėse – tegyvuoja inkvėpimas!

Išėjau in gatvę.

Ne, nenoriu to kasdieninio triukšmo, nenoriu to bildesio ir veidmainingų praeivių veidų – padailintų kaukių.

Šiandie pavasaris.

Nenoriu tik iš tolo tėmyti gyvenimą, noriu patsai gyventi!

Gatvė.

Ne joj gyvenimas.

Nesuprasiu aš jos, o ji manęs nepalytės.

Nepasieksiu aš jos sūkurių supimos, o ji neištirs mano sielvartos paslėpčių.

Ir ji vis tik arčiausia prie gyvenimo. Jos begaliniame judėjime daugiausia atsiskyrėlių, jos purvuose daugiausia skaistybės, jos prakeikimuose – daugiausia maldų ir Dieviškos meilės…

Kas nemylėjo balandžio naktimis slankioti vienas nuleidęs galvą ir skęsdamas tolimose karionėse!

Einu.

Be tikslo. Be prasmės.

Snaudžia įsistiebę sodno medžiai – balandį sapnuoja, tirštas rūkas juos dengia – sodas nebuitim dvelkia.

Tik retkarčiais kai kur sutinku naktinę gatvės žvaigždę. Tik pašaliais ant suolo netyčia užklumpu jaunas poras – pavasaris eina!

Ne čia gyvenimas: čia tik sapnas, čia tik pasaka, čia tik vizijos-godos.

Gal yra ir užsidegimo[,] gal yra ir ugnies, bet ugnis neskaisti, tarytai nedėguliai rūksta, liepsna išblankus – ji tekančios saulės niekados nematė[.]

Prisišlieju prie senos, susikuprojusios pušies – žiūriu tolin pro rūkus[.]

Gal išvysiu Jį, gal išvysiu Ją, gal išvysiu Juos?

Tylu.

Tik kažkokie šešėliai akyse pinasi, tik kažkoksai skausmas širdį slegia…

Nepasijutau, kaip atsiklaupiau ir tarytum kapo aido balsu pratariau[:]

– Miserere!

Niekas maldos nenugirdo, niekas skausmo neištyrė.

– Melskies už mus!

Ne čia gyvenimas.

Ir pavasario čia nėra. Čia tik ilgėjimų ilgėjimos būtybės ar gyvatos. [1]

KOMENTARAI

[1] Prozos fragmento „Išguitas“ ankstyvas variantas; vėliausią redakciją ir teksto istoriją žr. in: Balys Sruoga, *Raštai, t. 4: Proza*, parengė Algis Samulionis, redagavo Donata Linčiuvienė, Vilnius: Alma littera, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 1997, p. 584–585, 624. Komentare minimas tik kūrinio teksto mašinraštis (nuorašas). Čia pirmą kartą skelbiamas kūrinio rankraštis.